

Nr 54.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 maj 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels återremiss af lagutskottets utlåtande nr 44 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om järnvägsaktiebolag och till lag om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, dels ock en i anledning af propositionen väckt motion.

I utlåtande nr 44 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 204 med förslag till lag om järnvägsaktiebolag och till lag om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, hemställde lagutskottet, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Efter det herr *Eliel Löfgren* i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition inom Första kammaren väckt nedan intagna till lagutskottet hänvisade motion, nr 108, hafva enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag kamrarna återremitterat nämnda utlåtande till utskottet.

De i propositionen innefattade lagförslag äro af följande lydelse: *Propositionen.*

Förslag till Lag om järnvägsaktiebolag.

Med upphäfvande af lagen den 5 mars 1897, innefattande särskilda bestämmelser om järnvägsaktiebolag, förordnas som följer:

Bihang till Riksd. prot. 1911. 7 Saml. 1 Afd. 51 Häft. (Nr 54.) 1

1 §.

Med järnvägsaktiebolag förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att för allmän trafik bygga eller använda järnväg, så ock aktiebolag för förvärfvande och förvaltande af aktier eller andra andelar i bolag med sådant ändamål, som nu är sagdt.

2 §.

I fråga om järnvägsaktiebolag skola de angående aktiebolag enligt lag i allmänhet gällande stadganden lända till efterrättelse, såvidt de ej strida mot hvad här nedan förordnas.

3 §.

Å järnvägsaktiebolags ordning skall sökas Konungens stadfästelse. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om eljest från det allmännas sida hinder mot meddelande af stadfästelse icke möter. Å ändring i bolagsordning för järnvägsaktiebolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

4 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgadt. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, där ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

5 §.

Ej må annan än här i riket bosatt svensk medborgare vara ledamot eller suppleant i styrelsen eller berättigas att teckna bolagets firma.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1912. Hvad i 5 § är stadgadt skall äga tillämpning jämväl å järnvägsaktiebolag, som före nämnda dag bildats. Konungen äge dock, där vid lagens trädande i kraft andra än här i riket bosatta svenska medborgare äro utsedda till ledamöter i styrelsen för sådant bolag, medgifva, att vissa utländska medborgare eller å utrikes ort bosatta svenska medborgare må vara ledamöter i styrelsen, högst till det antal, hvartill sådana personer vid lagens trädande i kraft voro utsedda till styrelseledamöter; och skall hvad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning å suppleanter i styrelsen. I öfrigt skola i afseende å denna lags tillämplighet å redan bildade järnvägsaktiebolag gälla enahanda bestämmelser, som i lagen om aktiebolag finnas stadgade i fråga om dess tillämplighet å äldre aktiebolag.

Förslag

till

Lag

om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

Med upphäfvande af lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, förordnas som följer:

1 §.

I fråga om aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, skola de angående aktiebolag enligt lag i allmänhet gällande stadganden lända till efterrättelse, såvidt de ej strida mot hvad här nedan förordnas.

2 §.

Å bolagsordning för aktiebolag, som i denna lag afses, skall sökas Konungens stadfästelse. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverens-

stämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock huruvida därutöfver med afseende på vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse särskilda bestämmelser må erfordras. Å ändring i bolagsordning för sådant bolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

3 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgadt. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, där ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

4 §.

Ej må aktiebolag, som i denna lag afses, drifva inlåning på räkning, som af bank allmänneligen begagnas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1912. Hvad i 4 § är stadgadt skall äga tillämpning jämväl å då bildade aktiebolag, som i denna lag afses; dock att Konungen äger medgifva anstånd med stadgandets tillämpning å sådant bolag under viss tid, högst fem år. I öfrigt skola i afseende å denna lags tillämplighet å redan bildade aktiebolag, som i lagen afses, gälla enahanda bestämmelser, som i lagen om aktiebolag finnas stadgade i fråga om dess tillämplighet å äldre aktiebolag.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande proposition, har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet den 7 april 1911, hvaraf utdrag bifogats propositionen, anfört följande:

»För järnvägsaktiebolag samt för aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, gälla särskilda speciallagar, nämligen för de förra lagen den 5 mars 1897, innefattande särskilda bestämmelser om järnvägsaktiebolag, och för de senare lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse. Enligt båda dessa lagar skola för

omförmälda aktiebolag lända till efterrättelse de angående aktiebolag enligt lag i allmänhet gällande stadganden med de afvikelser, som förledas af de i lagarna meddelade särskilda föreskrifterna.

Vid granskning af det förslag, som ligger till grund för den nya lagen om aktiebolag af den 12 augusti 1910, har lagrådet framhållit, att det visserligen vore klart, att den nya lagen, såvidt anginge dess hufvud-innehåll, blefve tillämplig på järnvägsaktiebolag och de aktiebolag, som afses i lagen den 27 maj 1898, men att det syntes mera tvifvelaktigt, huruvida den nya lagens öfvergångsbestämmelser komme att gälla jämväl nämnda båda slag af aktiebolag. Lagrådet hemställde därför, att denna ovisshet måtte på lämpligt sätt undanröjas.

Hvad lagrådet sålunda hemställt synes mig böra föranleda uttryckliga stadganden därom, att jämväl de i lagen om aktiebolag meddelade öfvergångsbestämmelserna skola äga tillämpning å de aktiebolag, som i förstnämnda lagar afses.

I samband med den nu ifrågasatta, mera formella ändringen af ifrågavarande speciallagar torde jag få upptaga till behandling väckta frågor om materiell ändring af dessa lagar i vissa hänseenden.

Uti underdånig skrifvelse den 8 december 1909 har chefen för generalstaben hemställt att i sammanhang med pågående lagstiftningsarbete rörande aktiebolag i allmänhet sådan ändring måtte göras i lagen den 5 mars 1897, att i styrelsen för järnvägsaktiebolag finge inväljas endast i Sverige bosatta svenska undersåtar, därest ej för särskildt fall och på därom gjord ansökan Konungen annorlunda bestämde. Och har chefen för generalstaben till stöd för denna sin hemställan i hufvudsak anfört följande. Järnvägar vore på ett alldeles särskildt sätt indragna i krigsförberedelsen. Redan under vanliga förhållanden vore det därför olämpligt, att en utlänning sutte i styrelsen för svenskt järnvägsaktiebolag med de möjligheter till detaljstudier, som därigenom yppades, och i kritiska tider skulle ett sådant förhållande vara rent af oförsvarligt, då så mycket berodde på att våra stridskrafter gruppering ej i förtid blottades och då grupperingen verkställdes just genom järnvägarna.

Öfver denna hemställan har patent- och registreringsverket den 3 mars 1910 afgifvit infordradt utlåtande och därvid fogat en utredning rörande vissa på ifrågavarande ärende inverkan omständigheter. Af denna utredning inhämtas följande. Af 152 då registrerade järnvägsaktiebolag hade 84 i sina bolagsordningar intagit den bestämmelsen, att endast i Sverige bosatta svenska undersåtar finge vara ledamöter

af bolagets styrelse. För 64 bolag saknades bestämmelse i bolagsordningen angående styrelseledamöternas nationalitet; i alla dessa bolag vore emellertid samtliga styrelseledamöter här i riket bosatta svenska undersåtar. I återstående 4 bolag finge enligt bestämmelse i bolagsordningen ett visst antal styrelseledamöter vara främmande undersåtar eller å utrikes ort bosatta svenska undersåtar, men i endast 2 af dessa bolag vore till styrelseledamöter utsedda andra än här i riket bosatta svenska undersåtar.

Otvifvelaktigt måste det på de skäl, som chefen för generalstaben anfört, anses synnerligen betänkligt, att utländsk undersåte eller å utrikes ort bosatt svensk undersåte tillåtes vara ledamot af styrelsen för järnvägsaktiebolag. I öfverensstämmelse med hvad redan nu gäller i fråga om bankaktiebolag synes mig därför böra stadgas, att ledamot af styrelsen för järnvägsaktiebolag skall vara här i riket bosatt svensk undersåte. Ett dylikt stadgande torde dock icke vara till fyllest för ernående af det syfte man vill vinna. Enligt den nya aktiebolagslagen kan nämligen annan än styrelseledamot utses till firmatecknare och såsom sådan erhålla en ställning, hvilken i det närmaste såväl utåt som inåt sammanfaller med styrelsens. Det torde följaktligen jämväl böra föreskrifvas, att till firmatecknare ej må utses annan än här i riket bosatt svensk undersåte.

Att låta de af mig nu ifrågasatta bestämmelserna gälla redan bestående järnvägsaktiebolag lärer icke möta några betänkligheter utom beträffande bolag, hvilka enligt stadgande i bolagsordning äga rätt att till styrelseledamot utse annan än här i riket bosatt svensk undersåte. Därest emellertid sådant bolag, då bestämmelserna träda i kraft, ej begagnar sig af nämnda rätt, lärer med visshet kunna antagas, att densamma är af ringa betydelse för bolaget. Med hänsyn härtill torde öfvervägande skäl tala för att låta ifrågavarande bestämmelser utan förbehåll gälla dylikt bolag. Däremot torde bestämmelsernas tillämplighet å bolag, i hvilket främmande undersåte eller å utrikes ort bosatt svensk undersåte vid bestämmelsernas ikraftträdande är utsedd till styrelseledamot, ej böra genomföras annorledes än med stor varsamhet; och det lärer böra ske endast där deras tillämpande af hänsyn till allmänt intresse måste anses med nödvändighet påkalladt eller ej skulle kunna föranleda afsevärda rättsförluster för bolaget eller andra. Det torde därför böra öfverlämnas åt Konungen att i hvarje särskildt fall afgöra, huruvida sådan styrelseledamot må kvarstå i styrelsen och huruvida efter hans afgang till styrelseledamot må utses viss främmande undersåte eller viss å utrikes ort bosatt svensk undersåte.

De af mig ifrågasatta nya stadgandena angående järnvägsaktiebolag synas lämpligen böra sammanföras med de redan gällande bestämmelserna till en ny lag, innefattande särskilda bestämmelser om järnvägsaktiebolag.

I statsrådet den 11 januari innevarande år, då Kungl. Maj:t beslöt att till Riksdagen aflåta nådig proposition med förslag till lag om bankrörelse, framhöll föredraganden, chefen för finansdepartementet, att aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, borde uteslutas från rätt till bankmässig inlåning, och att förty till lagen den 27 maj 1898 borde göras ett tillägg, hvarigenom förbud mot dylik inlåning meddelades ifrågavarande bolag.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet tillåter jag mig nu att anmäla den sålunda väckta frågan om ändring i nyssnämnda lag; och då olämpligheten af att aktiebolag, hvars ändamål är att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, drifver bankmässig inlåning, ej torde med fog kunna bestridas, lärer för dessa bolag — i anslutning till den i 1 § andra stycket af förslaget till lag om bankrörelse intagna bestämmelsen — böra meddelas förbud mot inlåning på räkning, som af bank allmänneligen begagnas. I fall, då sådant bolag nu genom dylik inlåning förskaffat sig rörelsekapital, lärer emellertid rådrum böra beredas bolaget att afveckla denna del af sin rörelse. Respittiden synes böra sättas olika långt allt efter inlåningens förhållande till rörelsen i dess helhet och torde därför lämpligen i hvarje särskildt fall bestämmas af Konungen inom viss i lagen angifven gräns af exempelvis fem år.

Då lagen den 27 maj 1898 består af endast två paragrafer, af hvilka den ena torde böra undergå formell ändring, synas de nu föreslagna ändringarna i lagen böra föranleda en omarbetning af densamma i dess helhet.»

I berörda motion har anförts följande:

»Vid genomläsande af Kungl. Maj:ts proposition nr 204 med förslag till lag om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, med tillhörande betänkande af lagutskottet, finner jag, att lagförslaget 4 § icke vare sig i propositionen eller enligt betänkandet bragts till öfverensstämmelse med 1 § i lag om bankrörelse, sådan sistnämnda paragraf skulle komma att vara affattad enligt Riksdagens numera fattade beslut. Jämlikt detta beslut skulle det vara förmenadt aktiebolag i allmänhet att på räkning, som af bank allmänneligen begagnas, inlåna

*Herr Löfgrens
motion.*

penningar, allenast för det fall, att sådan inlåning ägde rum *från allmänheten*, men på sätt 4 § i den förstnämnda lagen om aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är affattad, blefve tilläfventyrs just dessa särskilda aktiebolag förhindrade att äfven från enskilda, *utan* föregående hänvändelse till allmänheten, inlåna penningar på t. ex. depositionsräkning. Då det väl icke finnes något skäl att ställa berörda aktiebolag i en sämre ställning än aktiebolag i allmänhet, synas mig de båda lagarna i detta hänseende böra bringas till full öfverensstämmelse. I detta syfte bör 4 § i nu ifrågavarande lag gifvas det innehåll, att däri afsedt aktiebolag icke tillåtes drifva inlåning *från allmänheten* på räkning, som af bank allmänneligen begagnas.

Men därjämte torde med hänsyn till ett särskildt fall, som här nedan skall beröras, den föreslagna öfvergångsbestämmelsen böra affattas så, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att vid meddelande af förnyad oktroj för redan befintligt bolag, som drifver pantlånerörelse, jämväl medgifva rätt till inlåning från allmänheten eller ock lagen själf uttryckligen medgifva undantag i denna riktning.

Det enda nu existerande aktiebolag, som *uteslutande* idkar pantlånerörelse och hvarå lagen sålunda skulle blifva tillämplig, är nämligen Aktiebolaget Stockholms Pantaktiebolag, som på sin tid öfvertagit den af Stockholms stad utöfvade pantlånerörelse. Detta bolag bildades i ett rent socialt syfte, nämligen i främsta rummet för att på så billiga villkor, som med bolagets säkra bestånd voro förenliga, afhjälpa mindre bemedlade samhällsmedlemmars lånebehof. Det torde vara obestriddigt, att bolaget under hela sin mångåriga verksamhet på ett tillfredsställande sätt främjat detta syfte, äfven där bolagets vinstutsikter varit obetydliga. Att bolaget icke desto mindre kunnat lämna sina aktieägare en måttlig vinst och att bolagets fortbestånd, hvad dess ekonomi beträffar, är tryggadt, beror hufvudsakligen på det förhållande, att bolaget genom tidiga och lyckliga förvärf af ett flertal fastigheter dels blifvit oberoende af växlande konjunkturer för ett lugnt bedrivande af sin rörelse och dels kommit i åtnjutande af betydliga hyresinkomster. Därtill kommer, att bolaget, allteftersom dess förtroende hos allmänheten vuxit, i mottagna depositioner af penningar erhållit ett rörelsekapital, för hvilket långgifvarna i bolagets betydande kapitaltillgång och fonder haft en fullt tillfredsställande säkerhet.

I den stora utsträckning bolaget bedrifvit sin verksamhet med utlåning mot lös pant har emellertid de nämnda fastigheternas förvärfvande varit en nödvändig *förutsättning*. liksom inlåningen på depo-

sition ett lämpligt *hjälpmedel* för rörelsens bedrifvande under skäligen lånevillkor för den behöfvande allmänheten. *Då* fara är att, därest nämnda inlåning på deposition icke vidare skulle tillåtas, bolagets verksamhet i saknad af rörelsekapital komme att nedläggas snarare än att särskilda anstalter för anskaffande af rörelsekapital på annat sätt träffades; *då* härigenom torde beredas tillfälle för uppkomsten af andra inrättningar för denna under nuvarande samhällsförhållanden nödiga lånerörelse, hvilka på ett mindre lojalt sätt bedrefve motsvarande verksamhet; *och då* missbruk från bolagets sida vid begagnande af berörda form för erhållande af rörelsekapital icke försports och lätteligen kunna äfven för framtiden förebyggas genom kontrollföreskrifter, som Kungl. Maj:t må lämna vid meddelande af förnyad oktroj, synes på berörda skäl *antingen* lagen böra göra undantag från 4 §:ns tillämplighet i berörda fall *eller* ock Kungl. Maj:t tillerkännas befogenhet att vid meddelande af förnyad oktroj för aktiebolag, som före den 1 januari 1911 drifvit pantlånerörelse, taga hänsyn till de särskilda förhållandena i fråga om ofvannämnda bolags verksamhet.

Huru denna inlåning hittills af statsmakterna uppfattats, framgår bland annat af hvad som förekommit vid behandlingen af det lagförslag, som den 27 maj 1898 upphöjdes till lag beträffande ifrågavarande aktiebolag. Vid föredragning i statsrådet den 11 mars 1898 af nämnda lagförslag anförde dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet grefve Wachtmeister, sedan han konstaterat, att bolag, som uteslutande idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, dåmera allenast vore underkastade 1895 års aktiebolagslag, men däremot icke alls 1886 års banklag, bland annat följande: »Det synes mig äfvenledes vara ur det allmännas synpunkt lämpligt, att pantlåneaktiebolags ordning *understülles Eders Kungl. Maj:ts pröfning*, helst det visat sig, att dylika inrättningar pläga förskaffa sig rörelsekapital genom att inlåna medel från allmänheten på depositionsräkning och sålunda drifva en rörelse, som står de egentliga bankernas ganska nära.» — — »Jag anser det därför vara af behovet påkalladt, att Eders Kungl. Maj:ts stadfästelse erfordras å bolagsordning för aktiebolag, som har till ändamål att drifva lånerörelse, *men hvarå lagen om bankaktiebolag icke är tillämplig.*» (N. J. A. Afd. II 1898, sid. 26 ff.) På dessa grunder tillkom också den ofvannämnda lagen, hvars innehåll enbart går ut på, att dylika bolag, ehuru i öfrigt underkastade den allmänna aktiebolagslagen, skola hafva af Kungl. Maj:t stadfäst ordning.

Alltså har den inlåning, som bolaget på depositionsbevis bedrifvit för erhållande af rörelsekapital, ingalunda ansetts i och för sig för-

kastlig eller funnits föranleda tillämpning af de för bankbolag gällande bestämmelser, men har däremot just berörda förhållande varit den hufvudsakliga anledningen till, att genom 1898 års ofvanberörda lag de nya bolag, som drifva lånerörelse, underkastats *samma* villkor, som redan gällt och pröfvats vara betryggande för de äldre bolagen, särskildt Stockholms Pant-Aktiebolag, nämligen *skyldigheten att underkasta bolagsordningen Kungl. Maj:ts stadfästelse*. Då nu den inlåning på deposition, som hittills ägt rum, långt ifrån att rubba tvärtom befrämjat bolagets hufvudsyfte och annat förhållande ej heller bör väntas inträda i framtiden, synes ej heller numera föreligga mera välgående skäl än tillföre att förhindra ifrågavarande inlåning.

Härtill kommer en omständighet, som synes göra det än mera önskligt, att ett undantag här göres, nämligen den, att det, med den affattning lagen om bankaktiebolag äger, icke är visst, att ifrågavarande bolag kan genom att efterkomma villkoren för erhållande af rätt att drifva vanlig bankrörelse fortsätta med pantlånerörelsen såsom sin hufvudsakliga verksamhet. Men äfven om så vore förhållandet, kan det icke anses öfverensstämma med bolagets ursprungliga syfte att dess verksamhet på detta sätt omläggas. Det bör därför ur alla synpunkter vara tillräckligt att, därest icke i lagen göres ett uttryckligt undantag för berörda fall beträffande rätten till inlåning, öfverlämna till Kungl. Maj:t att, med begagnande af sin genom 2 § i lagen erhållna befogenhet, vid meddelande af oktroj lämna erforderliga bestämmelser om inspektion, fortlöpande kontroll af bankinspektionen eller andra åtgärder såsom villkor för rätten att i fortsättningen drifva pantlånerörelse.

De af mig föreslagna ändringarna torde af lagutskottet närmare formuleras.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att Riksdagen måtte vid antagande af lag om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, vidtaga de ändringar i 4 § samt i öfvergångsstadgan, hvilka här ofvan påyrkats.»

*Utskottets
yttrande.*

Såsom motionären erinrat skulle enligt det förslag till lag om bankrörelse, som förelagts innevarande Riksdag, såsom sådan rörelse anses all verksamhet, i hvilken inginge inlåning på räkning, som af bank allmänligen begagnades. Till det statsrådsprotokoll, som åtföljde propositionen i detta ämne till Riksdagen, anförde chefen för finansdepartementet bland annat:

»Genom en sådan beteckning af hvad med bankrörelse afses skulle den inlåning blifva förbjuden, hvilken nu utöfvas af andra rättssubjekt än dem, som i lagen angifvas, och detta lärer också utgöra den oundgängliga förutsättningen för att allmänhetens förtroende för de af lagen reglerade penninginstituten skall förblifva orubbadt. Så blir exempelvis fallet med den inlåning på sparkasseräkningar, som åtskilliga bruk och inrättningar lära drifva för mottagande af den vid dem anställda personalens besparingar äfvensom med den af kooperativa förbundet i skilda delar af landet öppnade sparkasserörelsen. Med tillämpning af samma grundsats böra också aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, blifva uteslutna från rätt till bankmässig inlåning. På dessa sistnämnda bolag äger emellertid lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, tillämpning. Under sådana förhållanden bör förbud för dessa bolag att idka bankmässig inlåning gifvas i nämnda lag, och är jag därför betänkt på att framdeles föreslå ett tillägg till lagen den 27 maj 1898, hvarigenom förbud mot dylik inlåning meddelas ifrågavarande bolag.»

Emellertid har, såsom motionären erinrat, Riksdagen beslutat den ändring i 1 § af berörda lagförslag, att bankrörelse skall anses föreliggande endast, om i den afsedda verksamheten ingår inlåning från allmänheten. I anledning häraf har med afseende å de inrättningar — särskildt vissa kooperativa sammanslutningar —, hvilka sagda ändring hufvudsakligen var afsedd att komma till godo, särskilda kontrollåtgärder från det allmännas sida ansetts i lagstiftningsväg erforderliga, hvarom Riksdagen i samband med sitt berörda beslut jämväl beslutat i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla.

Då enligt 1 § i nämnda lagförslag bankrörelse icke skall få idkas af andra aktiebolag än bankaktiebolag, synes det i 4 § af nu förvarande lagförslag om pantaktiebolag meddelade förbud böra — med den i det kungl. förslaget till lag om bankrörelse gifna begreppsbestämningen — hafva ägt giltighet redan utan uttryckligt stadgande därom i lagen om pantaktiebolag. I hvarje fall lär därmed icke hafva afsetts att gå längre än till att förhindra, att ifrågavarande bolag i denna sin egenskap äfven idkade bankverksamhet. Vid sådant förhållande och då genom föreskrifterna i 2 § af sistnämnda lagförslag synes tillfredsställande sörjdt för den nödiga kontrollen öfver här afsedda bolag, har utskottet ansett sig böra biträda motionärens förslag om sistnämnda paragrafs bringande i öfverensstämmelse, på sätt af honom föreslagits, med 1 § i förslaget till lag om bankrörelse, sådan denna af Riksdagen antagits.

Härmed lära de i motionen omförmälda olägenheter, som det nu förevarande förslaget, om det blefve lag, ansetts skola föranleda, vara väsentligen undanröjda.

För tillmötesgående i vidare mån af motionärens yrkanden har utskottet ej funnit tillräckliga skäl vara anförda.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1:o) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i hvad den innefattar förslag till lag om järnvägsaktiebolag, måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition i öfrigt samt omförmälda af herr Löfgren väckta motion, måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

Med upphäfvande af lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, förordnas som följer:

1 §.

I fråga om aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, skola de angående aktiebolag enligt lag i allmänhet gällande stadganden lända till efterrättelse, såvidt de ej strida mot hvad här nedan förordnas.

2 §.

Å bolagsordning för aktiebolag, som i denna lag afses, skall sökas Konungens stadfästelse. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock huruvida därutöfver med afseende på vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse särskilda bestämmelser må erfordras. Å ändring i bolagsordning för sådant bolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

3 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgadt. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, där ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

4 §.

Ej må aktiebolag, som i denna lag afses, drifva inlåning från allmänheten på räkning, som af bank allmäneligen begagnas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1912. Hvad i 4 § är stadgadt skall äga tillämpning jämväl å då bildade aktiebolag, som i denna lag afses; dock att Konungen äger medgifva anstånd med stadgandets tillämpning å sådant bolag under viss tid, högst fem år. I öfrigt skola i afseende å denna lags tillämplighet å redan bildade aktiebolag, som i lagen afses, gälla enahanda bestämmelser, som i lagen om aktiebolag finnas stadgade i fråga om dess tillämplighet å äldre aktiebolag.

3:o) att herr Löfgrens ifrågavarande motion, i hvad den icke besvarats genom utskottets hemställan under 2:o), icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1911.

På lagutskottets vägnar:

ERNST HÅKANSON.

Herrar *Widén*, *Lindhagen* och *Ersson* hafva anhållit få antecknadt, att de ej deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.